

BIOTEKNIIKAN NEUVOTTELUKUNNAN TOIMINTAKERTOMUS VUODELTA 2007

Yleistä

Valtioneuvoston asetuksen geeniteknikasta (928/2004) mukaan biotekniikan neuvottelukunnan tehtävät neuvoa-antavana elimenä ovat:

- 1) edistää biotekniikan ja erityisesti geeniteknikan alalla yhteistyötä viranomaisten, alan tutkimuksen ja toiminnanharjoittajien kesken sekä järjestää alan tiedotusta ja koulutusta;
- 2) seurata ja edistää biotekniikkaa koskevaa kansainvälistä yhteistyötä;
- 3) seurata erityisesti geeniteknikan kehitystä, tutkimusta ja terveys- ja ympäristövaikutuksia;
- 4) edistää eettisten näkökohtien huomioon ottamista geeniteknikassa; sekä
- 5) hoitaa muut ministeriöiden antamat biotekniikkaa koskevat tehtäväksiannot.

Neuvottelukunnan puheenjohtaja toimii maatalousneuvos Leena Vestala maa- ja metsätalousministeriöstä ja varapuheenjohtaja ylitarkastaja Sebastian Hielm sosiaali- ja terveysministeriöstä. Sihteereinä toimivat FT Elina Kiviharju maa- ja elintarviketalouden tutkimuskeskuksesta ja FT Reetta Kettunen tiedonjulkistamisen neuvottelukunnasta. Neuvottelukunnassa on 13 jäsentä ja heillä henkilökohtaiset varajäsenet. Edustettuina ovat biotekniikan kannalta keskeiset viranomaiset ja kaupan, kuluttajien ja teollisuuden eri järjestöt sekä biotekniikan eri alojen tutkijat ja kansalaisjärjestöt.

Vuosi 2007 oli istuvan neuvottelukunnan kolmas ja samalla viimeinen toimivuosi. Jäsenet vuonna 2007 olivat:

Puheenjohtaja Leena Vestala, maatalousneuvos, maa- ja metsätalousministeriö	Henkilökohtainen varajäsen Kirsi Heinonen, maatalousneuvos, maa- ja metsätalousministeriö
Varapuheenjohtaja Sebastian Hielm, ylitarkastaja, sosiaali- ja terveysministeriö	Henkilökohtainen varajäsen Irma Salovuori, geeniteknikan lautakunnan pääsihteeri, sosiaali- ja terveysministeriö
Jäsenet: Jyrki Pitkäjärvi, ylitarkastaja, ympäristöministeriö	Henkilökohtainen varajäsen Marja Ruohonen-Lehto, ylitarkastaja, Suomen ympäristökeskus
Riitta Tainio, MMM, elintarvikeasiantuntija, Suomen Kuluttajaliitto ry, 17.1.2007 saakka Annikka Marniemi, ETM, elintarvike- ja ravitsemusasiantuntija, Suomen kuluttajaliitto ry, 17.1.2007 alkaen	Henkilökohtainen varajäsen Jarmo Saarikivi, projektipäällikkö, Suomen Kuluttajaliitto ry
Leena Packalen, MMM, Maa ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry	Henkilökohtainen varajäsen Minna Oravuo, MMM, Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry
Kristina Lindström, dosentti, Natur och Miljö r.f.	Henkilökohtainen varajäsen Liisa Kuusipalo, FT, Natur och Miljö r.f.
Kati Pulli, Toiminnanjohtaja, Eläinsuojeluliitto Animalia ry	Henkilökohtainen varajäsen Markus Vinnari, DI, KTM, Eläinsuojeluliitto Animalia ry
Saara Hassinen, toimitusjohtaja, Suomen Bioteollisuus ry	Henkilökohtainen varajäsen Kari Paukkeri, toimitusjohtaja,

	Jurilab Oy
Jari Koistinaho, professori, Kuopion yliopisto	Henkilökohtainen varajäsen Sirpa Kärenlampi, professori, Kuopion yliopisto
Helena Siipi, VTT, Turun yliopisto, Filosofian laitos	Henkilökohtainen varajäsen Veikko Launis, professori, Turun yliopisto
Raija Katila, ylitarkastaja, kauppa- ja teollisuusministeriö	Pekka Lindroos, kaupallinen neuvos, kauppa- ja teollisuusministeriö
Jari Valkonen, professori, Helsingin yliopisto	Henkilökohtainen varajäsen Viola Nikander-Teeri, tutkija, Helsingin yliopisto
Juhani Eskola, ylijohtaja, Kansanterveyslaitos	Henkilökohtainen varajäsen Anu Jalanko, senioritutkija, Kansanterveyslaitos
Sihteerit	
Elina Kiviharju, FT, Maa- ja elintarviketalouden tutkimuskeskus	
Reetta Kettunen, FT, Tiedonjulkistamisen neuvottelukunta, Tieteellisten seurain valtuuskunta	
Neuvottelukunnan toimikausi on 10.2.2005 - 31.12.2007	

Neuvottelukunta kokoontui vuonna 2007 neljä kertaa. Kokouksiin kutsuttiin sekä jäsenet että varajäsenet. Neuvottelukunnan perustamat työryhmät pohtivat biotekniikan tulevaisuutta. Työryhmät kokoontuivat tarvittaessa.

- Punaisen bioteknologian työryhmä julkaisi kirjasen, jossa esiteltiin lääketieteeseen ja diagnostiikkaan liittyvän bioteknologian nykytilaa, mahdollisuuksia ja eettisiä keskustelunaiheita, tiedoksi kansalaisille ja tueksi päättäjille. Julkaisu esiteltiin lehdistötilaisuudessa ja se tiedotettiin neuvottelukunnan kanavia pitkin eri sidosryhmille ja tiedotusvälineille. Työryhmän jäsenet olivat Juhani Eskola (pj), Saara Hassinen, Veikko Launis, Helena Siipi, Leena Vestala ja Elina Kiviharju (siht.), sekä kutsuttuina neuvottelukunnan ulkopuolisina asiantuntijoina Ritva Halila ja Kimmo Pitkänen sosiaali- ja terveysministeriöstä sekä strategiasuunnittelu- ja innovaatiojohtaja Aino Takala Orion Oyj:stä.
- Valkoisen bioteknologian työryhmä järjesti yleisötilaisuuden biopolttoaineista yhteistyössä Suomen kemian seuran kanssa. Työryhmän jäsenet olivat Saara Hassinen (pj), Kristina Lindström, Jyrki Pitkäjärvi, Helena Siipi, Leena Vestala ja Elina Kiviharju (siht). Valmisteluun osallistuivat myös Veli-Pekka Reskola maa- ja metsätalousministeriöstä, Niklas von Weymarn VTT:itä sekä Heleena Karrus Suomen kemian seurasta.
- Biodiversiteettiä ja geenivaroja pohtiva työryhmä pohti alustavasti bioteknologiaan liittyviä biodiversiteettikysymyksiä. Pientyöryhmätyöhön osallistuivat Jyrki Pitkäjärvi (pj), Marja Ruuhonen-Lehto, Kristina Lindström, Elina Kiviharju sekä kutsuttuna Kristiina Antonius MTT:itä.
- Kansallisen bioteknologiastратегiatyön esittelemiseksi ja yleisöpalautteen keräämiseksi järjestettiin yleisötilaisuus, jota valmistelemaan perustettiin työryhmä. Työryhmän jäsenet olivat Pekka Lindroos (pj), Saara Hassinen, Jyrki Pitkäjärvi, Annikka Marniemi, Reetta Kettunen ja Elina Kiviharju (siht).

Tiedottaminen

Tiedottaminen on vuonna 2007 toteutettu käyttäen neuvottelukunnan verkkosivuja, sähköpostia (lehdistörekisteri, tiedotusrekisteri) sekä osallistumalla seminaareihin ja niiden järjestämiseen (ks. jäljempänä).

Seminaarit

Neuvottelukunta ja Suomen Kemian Seura järjestivät 27.3.2007 yleisötilaisuuden *Biopolttoaineet – Miten Suomi osaamisen ja käytön huippumaaksi?* Tilaisuus järjestettiin Kemian Päivien ja ChemBio 2007 –tapahtuman yhteydessä Messukeskuksessa ja se koostui neuvottelukunnan valkoisen bioteknologian työryhmän valmistelemasta yleisöseminaarista ja Suomen kemian seuran valmistelemasta Science Café –osasta (ohjelma liite 1).

Neuvottelukunta järjesti yhdessä kansallista bioteknologiastategiaa valmistelevan ohjausryhmän kanssa 28.11.2007 yleisötilaisuuden *Biotekniikka kansaa palvelemaan – Mitä toivot siltä tulevaisuudessa?* (ohjelma liite 2).

Julkaisut

Neuvottelukunta julkaisi 42-sivuisen *Terveys, bioteknologia ja etiikka* – kirjasen sekä sähköisenä ¹ että painettuna julkaisuna. Julkaisu esiteltiin lehdistötilaisuudessa 29.3. ja siitä tiedotettiin neuvottelukunnan sähköpostilistojen kautta. Painettua julkaisua jaettiin neuvottelukunnan jäsenten taustaorganisaatioiden kautta sekä erilaisissa yleisötilaisuuksissa (ChemBio 2007, Biopankkityön esittelytilaisuus, Kirjamessut).

Neuvottelukunnan käännettämä *Biotekniken nu och i framtiden* verkkojulkaisu ² lisättiin neuvottelukunnan verkkosivulle ja siitä lähetettiin ruotsinkielinen tiedote neuvottelukunnan tiedotus- ja tiedotusvälinerekisterin kautta.

Neuvottelukunta lähetti useita tiedotteita liittyen tuotettuihin julkaisuihin ja yleisöseminaareihin.

Tutkimuksen edistäminen

Leena Vestala ja Jyrki Pitkäjärvi olivat jäseninä Suomen Akatemian tutkimusohjelman *Muuntogeenisten organismien ympäristö-, yhteiskunta- ja terveysvaikutukset* ohjelmaryhmässä. Neuvottelukunta oli mukana tekemässä aloitetta tälle ohjelmalle. Tutkimusohjelma toimii vuosina 2003 – 2007.

Kotimainen yhteistyö

Verkottuminen

Neuvottelukunta tutustui vuoden 2007 kokousten yhteydessä Tiedonjulkistamisen neuvottelukunnan ja Maa- ja elintarviketalouden tutkimuskeskuksen toimintaan.

Kansallisten eettisten neuvottelukuntien yhteistyö

Toimintavuonna 2007 kansalliset eettiset neuvottelukunnat, joihin biotekniikan neuvottelukunnan lisäksi kuuluvat geenitekniikan lautakunta GTLK, valtakunnallinen terveydenhuollon eettinen neuvottelukunta ETENE ja sen lääketieteellinen tutkimuseettinen jaosto TUKIJA, tutkimuseettinen neuvottelukunta TENK, koe-eläintoiminnan yhteistyöryhmä KYTÖ ja tiedonjulkistamisen neuvottelukunta TJNK, toimivat yhteistyössä. Toimintaan kuuluivat sihteerien kokoukset, joita vuonna 2007 oli 4 kpl ja joissa valmisteltiin neuvottelukuntien yhteistyö, sekä puheenjohtajien ja sihteerien yhteiskokoukset, joita oli 2 kpl.

Seminaarit

Kansalliset eettiset neuvottelukunnat järjestivät 12.1.2007 yleisöluennon *Tieteen pankit: Tutkimusaineistojen käytön etiikka* Tieteen päivillä Helsingissä (ohjelma liite 3).

¹ http://www.biotekniikanneuvottelukunta.fi/seminaarit/Biotekniikka%20ja%20etiikka_web.pdf

² http://www.biotekniikanneuvottelukunta.fi/seminaarit/BTNK_SWE.pdf

Neuvottelukunnan julkaisuja oli esillä Turun kirjamesseilla 5.-7.10.2007 tiedonjulkistamisen neuvottelukunnan osastolla.

Julkaisut ja muu tuotettu materiaali

Yhteistoimintana valmisteltu julkaisu Suomen kansallisista neuvottelukunnista julkaistiin European Group of Ethicsin julkaisemassa *Ethically Speaking* –julkaisussa numero 8³. Julkaisun tekstejä on käytetty myös opetusministeriön ylläpitämällä verkkosivuilla⁴ tutkimusetiikkaa käsittelevässä osiossa.

Neuvottelukuntien yhteistyönä valmisteltu englanninkielinen kantasoluesite vuodelta 2005 on julkaistu uudelleen intialaisen Anila V. Menonin toimittamassa *Human Cloning – Legal and Ethical Dimensions* –julkaisussa.⁵

Opetuskäyttöön valmisteltiin yhteistyössä neuvottelukuntien toimintaa esittelevä power point –diasarja *Tiede yhteiskunnassa ja tutkimuksen eettinen arviointi*⁶.

BTNK on esitelty kirjasesassa *European Advisory Committees on biosafety in the field of the deliberate release of GMOs*⁷

Kansainvälinen yhteistoiminta

Bioteekniikan neuvottelukunnan edustajat osallistuivat vuonna mm. 2007 seuraaviin kokouksiin:

2nd. Meeting of the European Advisory Committees on Biosafety in the Field of Deliberate release of GMOs. May 2007, Ljubljana, Slovakia. *Marja Ruohonen-Lehto osallistui*

Bioethics or Biopolitics? Pohjoismaisen bioetiikkakomitean (www.ncbio.org) järjestämä seminaari 11.-12.6.2007 Espoon Hanasaaressa. *Elina Kiviharju osallistui*

GMCC 2007, Third international conference on coexistence between genetically modified (GM) and non-GM based agricultural supply chains. 20.-21.11.2007, Sevilla, Espanja. *Elina Kiviharju osallistui*

Suomen kansallisten eettisten neuvottelukuntien toimintaa esiteltiin Norjan Bergenin alueelliselle eettiselle toimikunnalle Helsingissä 6.11.2007. Bioteekniikan neuvottelukunnan puolesta tilaisuuteen osallistui sihteeri Reetta Kettunen.

Lausunnot ja muistiot

Ei ole.

Vakuudeksi BTNK:n sihteeri

Elina Kiviharju

³ http://ec.europa.eu/european_group_ethics/index_en.htm

⁴ www.research.fi

⁵ Finnish National Ethics Committee, "Human Stem Cells, Cloning and Research", in Anila V. Menon (ed.) "Human Cloning – Legal and Ethical Dimensions" pp. 66-83, Amicus Books, The Icfai University Press, Hyderabad 2007.

⁶ http://www.tenk.fi/Ajankohtaista/Tiede_yhteiskunnassa_ja_tutkimuksen_eettinen_arviointi_2007.ppt

⁷ http://www.mop.gov.si/fileadmin/mop.gov.si/pageuploads/podrocja/okolje/pdf/en/meacb/booklet_eacb.pdf

Liite 1

BIOPOLTTOAINEET – MITEN SUOMI OSAAMISEN JA KÄYTÖN HUIPPUMAAKSI?

Järjestäjät: Biotekniikan neuvottelukunta ja Suomen Kemian Seura

Aika: Tiistai Maaliskuun 27. päivä, klo 11.00 - 15.00

Paikka: Kemian Päivät ja ChemBio-tapahtuma, Messukeskus, Näyttelylava Plaza, Helsinki

Kohdeyleisö: Tilaisuus on avoin kaikille biopolttoaineisiin liittyvistä teemoista kiinnostuneille henkilöille. (*Messuille pääsee ilmaiseksi rekisteröitymällä kävijäksi: www.chembiofinland.fi*).

Tarkoitus: Yleisötapahtuman tarkoituksena on esitellä eri näkökulmista sitä, missä biopolttoaineiden osalta tänä päivänä mennään, sekä valottaa biopolttoaineiden tulevaisuuden mahdollisuuksia ja haasteita. Tietopainotteista BTNK:n seminaaria seuraa yleisluontoisempi Suomen Kemian Seuran järjestämä Science Café –tapahtuma. Jokaisen esityksen yhteydessä pidetään keskustelu, johon yleisön toivotaan osallistuvan. Ympäristöjärjestöjen edustajia (tulossa ainakin WWF ja Natur och miljö rf.) on pyydetty esittämään osin ennalta valmisteltuja kysymyksiä aiheista. Myös kaikkia puhujia pyydetään olemaan läsnä koko seminaarin ajan ja vastaamaan mahdollisiin asiantuntija-alueitaan koskeviin kysymyksiin. Tilaisuutta vetää juontaja Harri Montonen.

BIOTEKNIIKAN NEUVOTTELUKUNNAN SEMINAARI klo 11-14

klo 11-11.20

Seminaarin avaus ja johdanto teemaan

Sirkka Vilkamo, Teollisuusneuvos, Kauppa- ja teollisuusministeriö

klo 11.20-11.40

Maaseudun mahdollisuus: Tilakohtainen energiantuotanto

Markku Järvenpää, Ohjelmajohtaja, MTT

11.40-12.00

Uutta liiketoimintaa oljesta, ruokohelvestä ja turpeesta

Mia Sahramaa, Peltoenergiajohtaja, VAPO

12.00-12.20

Energiaa metsästä

Matti Siren, Vanhempi tutkija, Metla

12.20-12.40

Kahvitauko

12.40-13.10

Liikenteen biopolttoaineet

Niklas von Weymarn, Biojalostamo-tutkimusohjelman vetäjä, VTT

13.10-13.30

Kemikaaleja biomassasta

Laura Ruuhonen, Erikoistutkija, VTT

13.30-13.45

Biopolttoaineiden tuotannon ja käytön ympäristövaikutuksia

Tuula Mäkinen, Erikoistutkija, VTT

SUOMEN KEMIAN SEURAN SCIENCE CAFÉ klo 14-15

Ilmastonmuutos ja biopolttoaineet

Atte Korhola, professori, Helsingin yliopisto

Liisa Viikari, professori, Helsingin yliopisto

TERVETULOA!

Liite 2

BIOTEKNIikka KANSAA PALVELEMAAN – MITÄ TOIVOT SILTÄ TULEVAISUUDESSA?

Järjestäjät: Biotekniikan neuvottelukunta sekä
Kansallista bioteknologiastategiaa valmisteleva ohjausryhmä

Aika: Keskiviikko marraskuun 28. päivä, 2007, klo 17.00 alkaen noin klo 19.00 saakka
Paikka: Porthania, Yliopistonkatu 3, 1. kerros, luentosali PII, Helsinki

Kohdeyleisö: Tilaisuus on avoin kaikille kiinnostuneille kansalaisille.

Tarkoitus: Kauppa- ja teollisuusministeriön aloitteesta valmistellaan kansallista bioteknologiastategiaa. Painopisteinä ovat ympäristön kunto, biomassan hyödyntäminen sekä terveys, hyvinvointi ja turvallisuus. Yleisötilaisuudessa esitellään biotekniikan näkymiä ajankohtaisin esimerkein. Tavoitteena on kuulla yleisön mielipiteitä: mitä pidetään tärkeänä, mikä aiheuttaa huolta? Palautetta voi antaa myös kirjallisesti itse tilaisuudessa, tai ennen ja jälkeen tilaisuuden verkko-osoitteessa www.bioteknologia.info. Vaiva ei ole turha, koska kommentit huomioidaan kansallista biotekniikkastrategiaa viimeisteltäessä. Keskustelun vauhdittamiseksi eri alojen edustajilta pyydetään ennalta valmistettuja kysymyksiä ja kannanottoja aihepiiristä. Tilaisuutta vetää TV:stä tuttu tiede-toimittaja Jari Mäkinen.

OHJELMA

Juontaja: Jari Mäkinen, tiedetoimittaja

MEHUTARJOILU klo 16.30-17.00

SEMINAARIN AVAUS JA JOHDANTO TEEMAAN

17.00 -17.05 **Biotekniikan neuvottelukunnan tervehdys**
Juhani Eskola, *yljohtaja, Kansanterveyslaitos*

17.05 -17.15 **Miksi strategiaa tehdään ja miksi kansalaisia kuullaan?**
Erkki Virtanen, *kansliapäällikkö, Kauppa- ja teollisuusministeriö*

17.15-17.25 **Kansallinen bioteknologiastategia - mistä on kyse?**
Annika Mäyrä-Mäkinen, *Kansallista bioteknologiastategiaa valmistelevan ohjausryhmän puheenjohtaja, Verso OY:n toimitusjohtaja*

ESIMERKKEJÄ BIOTEKNIIKAN MAHDOLLISUUKSISTA

17.25-17.40
Yksilöllinen hoito ja diagnostiikka
Aino Takala, *strategiasuunnittelu- ja innovaatiojohtaja, Orion Oyj*

17.40-17.55
Saastuneen maan puhdistus – ratkaisut biotekniikassa
Martin Romantschuk, *professori, Helsingin yliopisto, ympäristöekologian laitos*

17.55-18.10
Sellutehdas biojalostamona
Jukka Kilpeläinen, *senior vice president, Corporate research and development, Stora Enso*

18.10-18.25
Kommenttipuheenvuoro, ilmastonmuutosnäkökulma
Atte Korhola, *ympäristömuutoksen professori, Helsingin yliopisto, bio- ja ympäristötieteiden laitos*

18.25-18.50
Yleiskeskustelu

18.50.-19.00
MISSÄ Keskustelu jatkuu?
Annika Mäyrä-Mäkinen, *Kansallista bioteknologiastategiaa valmistelevan ohjausryhmän puheenjohtaja, Verso OY:n toimitusjohtaja*

TERVETULOA!

Liite 3

TIETEEN PANKIT: TUTKIMUSAINEISTOJEN KÄYTÖN ETIIKKA

Aika: Perjantai, 12. tammikuuta 2007, klo 12.30-14.45

Paikka: Tieteen päivät 2007, Helsingin yliopisto, päärakennus, Fabianinkatu 33, luentosali 1

Järjestäjät: Tutkimuseettinen neuvottelukunta (TENK), biotekniikan neuvottelukunta (BTNK), geenitekniikan lautakunta (GTLK), koe-eläintoiminnan yhteistyöryhmä (KYTÖ), valtakunnallinen terveydenhuollon eettinen neuvottelukunta (ETENE) ja sen lääketieteellinen tutkimuseettinen jaosto (TUKIJA)

Kohdeyleisö: Yleisöluento

Tarkoitus: Paneeli- ja yleisökeskustelu, jonka tarkoituksena on tuoda esiin erilaisten tieteellisten aineistopankkien olemassaolo ja aiheeseen liittyvät eettiset kysymykset ja tutkijoiden vastuu.

Ohjelma:

Puheenjohtaja

Kansleri Eero Vuorio, Tutkimuseettinen neuvottelukunta, Turun yliopisto

Panelistit

Yhteiskunnalliset tietoarkistot – aineistojen hankinta, käyttö ja säilytys

Arkistonhoitaja YTT Arja Kuula, Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto, Tampereen yliopisto

Bio- ja geenipankit – geneettinen demokratia teoriassa ja käytännössä

VTT Helena Siipi, Turun yliopisto

Biopankit – lainsäädäntö (10 min)

Neuvotteleva virkamies FT Kimmo Pitkänen, Sosiaali- ja terveysministeriö

Maatalouden geenivarannot – viljelykasvit ja eläimet (10 min)

Professori Asko Mäki-Tanila, Maa- ja elintarviketalouden tutkimuskeskus

Lisätietoja:

Tutkimuseettisen neuvottelukunnan pääsihteeri Sari Löytökorpi

TENK

Tutkimuseettinen
neuvottelukunta

ETENE

Valtakunnallinen
terveydenhuollon
eettinen neuvot-
telukunta

TUKIJA

Lääketieteellinen
tutkimuseettinen
jaosto

KYTÖ

Koe-eläintoimin-
nan yhteistyö-
ryhmä

BTNK

Biotekniikan neu-
vottelukunta

GTLK

Geenitekniikan
lautakunta

